

B”H

MOSES’ FIRST AND FINAL ACT: OUTREACH

The Story of Three Rebels: Reuven, Batya and Miriam

By Rabbi Y.Y. Jacobson

~*~

Dedicated by R’ **Yitzchak** and **Rochel Shlomo**
in the loving memory of **Avraham** ben **Yitzchak**
and in the merit of **Esther** bas **Rivkah**
for a complete recovery and many more healthy and happy years

~*~

Dedicated by **David** and **Eda** Schottenstein
in the loving memory of
Rabbi **Gavriel Noach** and **Rivki Holtzberg**
and all of the **Mumbai Kedoshim**

And in the loving memory of a young soul
Alta Shula Swerdlov
Daughter of Rabbi **Yossi** and **Hindel Swerdlov**

~*~

To make a contribution or sponsor a class
please visit www.TheYeshiva.Net/Donate

Curriculum:

- 1. Class Summary**
- 2. Sources**
- 3. Bibliography**
- 4. Questions and Exercises**

1. Class Summary:

We all know Moses for his phenomenal national accomplishments: He stood up to Pharaoh, brought the ten plagues, redeemed the children of Israel from slavery, split the sea, received the Torah, and talked 'face to face' with G-d.

Yet a fascinating Midrash tells us that Moses' prolific career and great accomplishments actually started long before the Exodus, and even long before his striking an Egyptian who was beating a Hebrew. To be precise, Moses' leadership began minutes after he was born, and climaxed moments before his death. And it wasn't about saving the nation from slavery, transmitting the Torah, or talking to G-d. It was about his efforts to help and heal individuals and bring them the answers and comfort they are searching for. Moses' life began and concluded in acts of outreach, and in each case, to a rebel.

There were three children who rebelled against their father: Reuben son of Jacob, Miriam daughter of Amram, and Batya daughter of Pharaoh. This class will analyze the different natures of their 'rebellions' and show how the greatest accomplishments in life are sometimes much less glamorous than we would have imagined. How the signs of a truly great man are found in his sympathy and sensitivity to the outcast.

The class will teach us who invented the term "kiruv rechokim," bringing close those who are distant, and the work of "kiruv" began by Moses but completed only by the Moshiach.

2. Sources:

1. Ki Savo 28:6 6. You shall be blessed when you come in, and you shall be blessed when you depart.	1. תבוא כח, ו כָּרוּךְ אַתָּה, בְּבֹאֶךָ; וּכְרוּךְ אַתָּה, בְּצֵאתְךָ.
2. Devarim Rabbah 7:5 <i>'You shall be blessed when you come [and you shall be blessed when you depart] —R. Yehuda b. Simon said: This verse speaks about Moses.</i> <i>'When you come in'</i> refers to when Moses entered this World and he brought close the distant, meaning Batya daughter of Pharaoh. <i>'When you depart'</i> refers to when Moses left this World, and he brought close the distant referring to Reuben. How do I know this? The verse states (Deut. 33:6): <i>'Let Reuben live and not die.'</i>	2. דברים רבה ז, ה כָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ, אָמַר ר' יְהוּדָה בַּר סִימּוֹן, הַמְקַרָא הַזֶּה מַדְבֵּר בַּמֶּשֶׁה. בְּבֹאֶךָ זֶה מֹשֶׁה, בְּבִיאָתוֹ לְעוֹלָם קִירַב רְחוּקִים, זֶה בַּתְיָה בַּת פְּרַעֲהָ. וּכְרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתְךָ, זֶה מֹשֶׁה, בִּיצֵאתוֹ מִן הָעוֹלָם קִירַב רְחוּקִים, זֶה רְאוּבֵן, מִיָּד שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ל"ג, ו) יַחֲיֵי רְאוּבֵן וְאַל יָמוּת.
3. Chronicles I 4:18 18. These are the children of Bityah daughter of Pharaoh whom Mered married.	3. דברי הימים א ד, יח וְאֵלֶּה בְּנֵי בַתְיָה בַּת-פְּרַעֲהָ, אֲשֶׁר לָקַח מֶרֶד.
Vayikra Rabbah Portion 1 <i>'Whom Mered married'</i> this is Calev. R. Abba b. Kahana and R. Yehuda b. Simon [differ in their interpretation]: One says he rebelled (morad) against the Spies plot, and she rebelled against her father's decree. Let the rebel marry the rebel. One says, he saved the flock (Israel) and she saved the shepherd (Moses).	4. ויקרא רבה פרשה א אֲשֶׁר לָקַח מֶרֶד, זֶה כֶּלֶב. ר' אַבָּא בַר כַּהֲנָא וְר' יְהוּדָה בַּר סִימּוֹן: חַד אָמַר זֶה מֶרֶד בַּעֲצַת מְרַגְלִים וְזוֹ מְרַדָּה בַּעֲצַת אַבְיָה, יָבֵא מֶרֶד וַיִּקַּח אֶת הַמְּרֻדָּת. וְחַד אָמַר זֶה הִצִּיל אֶת הַצֹּאן וְזוֹ הִצִּילָה אֶת הַרְעוּעָה.
5. Vayikra Rabba Portion 1 R. Joshua of Sichnin said in the name of R. Levi: The Holy One Blessed Be He said to Batya daughter of Pharaoh: 'Moses was not your son yet you called him your son. You are not my daughter, but I will call you my daughter.' (Bat Yah means 'daughter of G-d'.)	5. ויקרא רבה פרשה א ר' יְהוֹשֻעַ דְּסִיכְנִין בְּשֵׁם ר' לֵוִי, אָמַר לֵהּ הַקַּב"ה לְבַתְיָה בַּת פְּרַעֲהָ, מֹשֶׁה לֹא הָיָה בְנֶךָ וְקָרָאת אוֹתוֹ בְנֶךָ, אִפְּי אֶת לֹא אֶת בַּתִּי וְאֲנִי קוֹרָא אוֹתְךָ בַּתִּי.

6. Vayishlach 35:22 22. And it came to pass when Israel sojourned in that land, that Reuben went and lay with Bilhah, his father's concubine, and Israel heard [of it]...	6. וישלח לה, כב וַיְהִי בְשָׁכְנוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַהוּא, וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת-בִּלְהָה פִּילְגֶשֶׁת אָבִיו, וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל.
7. Rashi Vayishlach, ibid Because Reuben displaced up his father's bed, the Torah considers it as if he slept with her. And why did he move and desecrate his father's bed? Because when Rachel died, Jacob took his bed which was usually in her tent and put it in Bilhah's tent, and Reuben came and demanded the honor of his mother. He argued: If my mother's sister was her rival, at least her sister's maid should not be her rival. That is why he moved the bed.	7. רש"י מתוך שבלבל משכבו מעלה עליו הכתוב כאלו שכבה. ולמה בלבל וחלל יצועו? שכשמתה רחל נטל יעקב מטתו שהיתה נתונה תדיר באהל רחל ולא בשאר אהלים ונתנה באהל בלהה, בא ראובן ותבע עלבון אמו, אמר אם אחות אמי היתה צרה לאמי, שפחת אחות אמי תהא צרה לאמי, לכן בלבל.
8. V'zos Habracha 33:6 6. May Reuben live and not die, and may his people be counted in the number. Rashi: May Reuben live- in this World, and not die- in the World to Come, and the episode of Bilhah will not be mentioned.	8. וזאת הברכה לג, ו יְחִי רְאוּבֵן וְאֵל יָמָת וַיְהִי מִתְּיוֹ מִסֶּפֶר. רש"י: יחי ראובן בעולם הזה, ואל ימות לעולם הבא שלא יזכר לו מעשה בלהה.
9. Talmud Sotah 12a A Tanna taught: Amram was the greatest man of his generation; when he saw that the wicked Pharaoh had decreed 'Every son that is born to you shall be cast into the river', he said: 'We labor In vain!' He arose and divorced his wife. All [the Israelites] thereupon arose and divorced their wives too. His daughter [Miriam] said to him, 'Father, your decree is more severe than Pharaoh's; because Pharaoh decreed only against the males whereas you have decreed against the males and females. Pharaoh only decreed in this World whereas you have decreed concerning this World and the World to Come. Pharaoh is wicked so there is a doubt whether his decree will be fulfilled or not, you are righteous, so it is certain that your decree will be fulfilled... He arose and took his wife back; and then they all arose and took their wives back.	9. סוטה יב, א תנא עמרם גדול הדור היה כיון שראה שאמר פרעה הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו אמר לשוא אנו עמלין עמד וגירש את אשתו עמדו כולן וגירשו את נשותיהן. אמרה לו בתו, אבא! קשה גזירתך יותר משל פרעה שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות, פרעה לא גזר אלא בעוה"ז ואתה בעוה"ז ולעוה"ב. פרעה הרשע ספק מתקיימת גזירתו ספק אינה מתקיימת אתה צדיק בודאי שגזירתך מתקיימת... עמד והחזיר את אשתו. עמדו כולן והחזירו את נשותיהן.

10. Megaleh Amukos

(R. Nosson Nota Shapira, Poland, 1584-1633)

Vaeschanan 187

Moses wanted to enter the Land of Israel because he foresaw with prophecy that in the end of days the verse will be fulfilled 'Then I will convert the peoples to a pure language that all of them call in the name of the Lord, to worship Him of one accord.'

That is why Moses wanted to enter Israel, to bring close those that are far, and usher them under the wings of the Shechina, just as he began to do this during the Exodus from Egypt, taking a large multitude of Egyptians with him because he wanted to bring those alienated close.

This is what he meant 'I beseeched to G-d,' that his prayer was not on his own behalf it was on behalf of G-d, to make all serve Him on one accord as will indeed be in the future...

But to this G-d answered 'You already have much.' This refers to what it says in the Midrash (cited earlier Source 2): 'You shall be blessed when you come and you shall be blessed when you depart' 'When you come in' refers to when Moses entered this World and he brought close the distant, meaning Batya daughter of Pharaoh who converted. 'When you depart' refers to when Moses left this World, and he brought close the distant referring to Reuben.

So G-d is answering him, You want to enter Israel in order to bring those that are distant close, 'you already have much,' meaning, you already brought many close [to G-d] both with your birth and with your passing!

This is hinted to in the word ['you already have] much', in Hebrew, 'rav', רב. This is an abbreviation for Reuben and Batya. Reuben when you left, Batya when you came.

Another thing hinted to in the word 'rav' is the mixed multitude of Egyptians, 'eirev rav', who Moses took with him and tried to usher them under the wings of the Divine Presence, but was not successful.

Therefore, G-d said, 'Do not add another word' but rather showed him the time at the end of days when this will indeed occur. That is what is meant 'Go up to the top of the peak,' that G-d showed him the Messiah.

10. מגלה עמוקות

(נתן נטע שפירא, קרקוב, ה'שמ"ה-ה'שצ"ג)

ואתחנן אופן קפ"ז

רצה משה ליכנס לארץ ישראל, לפי שצפה ברוח הקודש שבאחרית הימים יתקיים קרא, אז יהפוך כל העמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד.

ומזה הטעם רצה משה ליכנס לארץ לקרב רחוקים ולהכניסן תחת כנפי השכינה, כמו שהתחיל ביציאת מצרים שלקח ערב רב עמו לפי שרצה לקרב רחוקים.

ועל זה אמר ואתחנן אל ה', תפלתו היתה לשם ה', שיהיו כולם עובדים את ה' שכם אחד, בעת ההיא מה שיהיה לזמן העתיד...

השיב הקב"ה רב לך, במלת רב רמז לו מה שכתוב במדרש על פסוק ברוך אתה בבואך ברוך אתה בצאתך פסוק הזה מדבר במשה ברוך אתה בבואך לעולם הזה, שקרבת לרחוקה שהיא בת פרעה שנתגיירה ברוך אתה בצאתך מן העולם הזה, קרבת גם כן מי שהיה רחוק, כמה שאמר יחי ראובן ואל ימות.

והנה על זה השיב לו הקב"ה מה שאתה רוצה ליכנס לארץ ישראל כדי לקרב רחוקים, רב לך, כבר הרבה קרבת בביאתך על העולם וביציאתך מן העולם,

ובמלת ר"ב נרמז מדרש זה, נוטריקון ראובן בתיה, ראובן ביציאתך מן העולם, בתיה בביאתך על העולם.

גם נרמז במלת רב, על ערב רב שלקח עמו ורצה לקרב אותם תחת כנפי השכינה ולא עלתה לו.

לכן אל תוסף דבר. והראה לו זמן לסוף הימים מתי יהיה זה, על זה אמר עלה לראש הפסגה, שהראה לו משיח.

11. Yismach Moshe**(R. Moshe Teitelbaum, Hungary, 1759 - 1841)****Introduction to commentary on Tanach**

How great are the Righteous that they cause the Wicked to return to repentance!

I heard from my Master Teacher and father-in-law o.b.m., who heard from his teacher, how one time in the Upper World, Rashi met the holy Rabbi Itzikel from Drahavitch, and Rashi asked R' Itzikel: What merit and and mitzvah does your son, the holy Rabbi R' Michel, the preacher of Zolochov have? Because [Rashi] heard that the Heavenly Worlds were storming and tumulting over R' Michel!

R' Itzikel replied to him that his son studies Torah for its own sake. But Rashi was not satisfied [with this explanation]. So R' Itzikel added that his son takes upon himself much personal suffering, and fasts and undergoes cleansing afflictions, and even with this Rashi was not satisfied. So he told him further how he [R' Michel] does much kindness and charity, and gives away all of his money to the poor etc., and still Rashi was not satisfied.

Finally he told him that he brought back many from sin, and made many baalei teshuva, returnees to Judaism, and this finally calmed and settled Rashi's mind, and his holy mind finally understood the great spiritual tumult caused in the entire Heavenly Kingdom.

11. ישמח משה על תנ"ך

רבי משה טייטלבוים (ה'תק"ט - ה'תר"א)

בהקדמה (קונטרס תהלה למשה דף י"א ע"ב):

כמה גדולים זכות הצדיקים שמחזירים רשעים בתשובה. וכן שמעתי מאדמו"ח ז"ל, אשר סיפר לו מוזלל"ה, איך שפעם אחת נפגשו בעולם העליון רש"י ז"ל עם הרב הקדוש ר' איציקל מדראהאביטש, ושאל רש"י ז"ל [מאת] ר' איציקל, איזה זכות ומצוה יש לו לבנו הרב הקדוש ר' מיכל המגיד מישרים מזלאטשוב מה ששומע שמרעישין בכל העולמות עם בנו הרב הנ"ל.

והשיב לו ר' איציקל הנ"ל, איך שלומד תורה לשמה. ולא נתקררה דעתו של רש"י ז"ל. ואמר לו עוד, שבנו הרבה לסגף את עצמו בתעניות וסיגופים, וגם בזה לא נתקררה דעתו הקדושה. ואמר לו עוד, אשר הרבה בגמ"ח וצדקה ופיזר נתן לאביונים וכדומה, ועוד לא נתקררה דעתו.

שוב אמר לו שרבים השיב מעון ועשה הרבה בעלי תשובה בעולם, ובזה נחה ושקטה דעתו של רש"י ז"ל, ונחה דעתו הקדושה מה שמרעישים אתו כל הפמליא של מעלה.

3. מקורות:

מדרש רבה דברים פ"ז, ה ובמפרשים

מגלה עמוקות על ואתחנן אופן קפז

מאמר מאת ד"ר איתן פינקלשטיין על פרשת כי תבוא

B”H

4. Questions and Exercises

1. What was bothering the Midrash in the verse “Blessed are you in your coming in, blessed are you in your going out”?
2. What is the Midrashic interpretation to this verse?
3. What is the connection between Batya the daughter of Pharaoh and Reuben the son of Jacob?
4. Is there such a thing as a “holy” rebellion against your parent? How do you determine if your rebellion is holy or ugly?
5. Why, according to the Megaleh Amukos, did Moses want to enter the Holy Land? And what was G-d’s response to him?
6. What, at last, satisfied Rashi as to why the life of Rabbi Michel of Zlotchev generated such a powerful ‘commotion’ in heaven?
7. What have you done during the past eight weeks to ‘bring close’ someone ‘who was distant’?

Prepared and edited by Rabbi Avi Shlomo